

Granskning av delårsrapport 2016-08-31

Rapport från
Stadsrevisionen

Dnr 3.1.2-202/2016

Den kommunala revisionen är fullmäktiges kontrollinstrument för att granska den verksamhet som bedrivs i nämnder och bolagsstyrelser. Stadsrevisionen i Stockholm granskar nämnders och styrelserns ansvarstagande för att genomföra verksamheten enligt fullmäktiges uppdrag. Stadsrevisionen omfattar både de förtroendevalda revisorerna och revisionskontoret.

I "årsrapporter" för nämnder och "granskningspromemorior" för styrelser sammanfattar Stadsrevisionen det gångna årets synpunkter på verksamheten. Fördjupade granskningar som sker under året kan också publiceras som projektrapporter.

Publikationerna finns på Stadsrevisionens hemsida. De kan också beställas från revisionskontoret.

Kommunstyrelsen

Granskning av delårsrapport 2016-08-31

Revisorsgrupp 1 har den 15 november 2016 behandlat bifogade rapport. Vi hänvisar till rapporten och överlämnar till kommunstyrelsen för kännedom.

På revisorernas vägnar

Bosse Ringholm
Ordförande

Stefan Rydberg
Sekreterare

Innehåll

Sammanfattande bedömning	1
God ekonomisk hushållning	2
God ekonomisk hushållning ur ett verksamhetsperspektiv	2
God ekonomisk hushållning ur ett finansiellt perspektiv	7
Rättvisande bild av resultat och ställning	8
Delårsrapport per 2016-08-31	8
Helårsprognos	8
Investeringar	9
Tidplan	10

Sammanfattande bedömning

Av kommunallagen framgår att de förtroendevalda revisorerna ska bedöma om resultatet i delårsrapporten är förenligt med de mål kommunfullmäktige beslutat. Revisorernas skriftliga bedömning ska biläggas delårsrapporten.

Mot denna bakgrund har revisionskontoret, på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna, granskat delårsrapporten per 2016-08-31. I granskningen har ingått att bedöma måluppfyllelsen för såväl verksamhetsmål som finansiella mål. I granskningen har också ingått att bedöma om delårsrapporten ger en rättvisande bild av stadens ekonomiska utfall.

Bedömningen är baserad på en översiktlig granskning av delårsrapporten. Det innebär att granskningen har varit begränsad i omfattning, inriktad på övergripande analys och inte på detaljer i redovisningen av verksamhet och ekonomi.

Delårsrapporten är i allt väsentligt upprättad enligt god redovisningssed och enligt kommunal redovisningslag. Det har inte framkommit några omständigheter som tyder på att delårsrapporten inte ger en rättvisande bild. Den sammanställda redovisningen ingår i delårsrapporten för staden och resultatet bedöms i allt väsentligt vara rättvisande.

I budgeten för 2016 har kommunfullmäktige fastställt fyra inriktningsmål och 26 verksamhetsmål som konkretiserar inriktningsmålen. För samtlig verksamhetsmål utom två har fullmäktige fastställt indikatorer med årsmål. I delårsrapporten saknas redovisning av resultatet för flera av de beslutade indikatorerna. Det medför därmed svårigheter att bedöma måluppfyllelse för samtliga verksamhetsmål. För fyra av verksamhetsmålen bedöms kommunfullmäktiges mål vara delvis uppfyllda och för åtta av verksamhetsmålen kan en bedömning inte lämnas på grund av att de mäts på årsbasis.

De finansiella målen bedöms i allt väsentligt uppfyllas under verksamhetsåret 2016. Målet om prognossäkerheten går ännu inte att bedöma.

God ekonomisk hushållning

Kommunallagen ställer krav på att budgeten ska innehålla finansiella mål samt mål och riktlinjer för verksamheten. Målen ska vara av betydelse för god ekonomisk hushållning. En utvärdering av om målen har följts och kommer uppnås ska lämnas i delårsrapportens förvaltningsberättelse, i enlighet med lag (1997:614) om kommunal redovisning.

God ekonomisk hushållning ur ett verksamhetsperspektiv

I budgeten för 2016 har kommunfullmäktige fastställt fyra inriktningsmål. Inriktningsmålen är verksamhetsövergripande och gäller samtliga nämnder och bolag och avser hela mandatperioden. De beslutade inriktningsmålen är:

- Ett Stockholm som håller samman.
- Ett klimatsmart Stockholm
- Ett ekonomiskt hållbart Stockholm
- Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Utifrån fastställda inriktningsmål har kommunfullmäktige beslutat om 26 verksamhetsmål som konkretiserar de övergripande målen för 2016. Jämfört med budget 2015 har åtta mål tillkommit och sju mål tagit bort. Inom inriktningsmålet Ett klimatsmart Stockholm har gjorts den största förändringen där tre mål har tagits bort men fem mål har tillkommit. De fem målen är kopplade till miljöprogrammet.

Kommunfullmäktige har för övervägande delen av verksamhetsmålen fastställt ett antal indikatorer med årsmål. Indikatorerna används för att mäta och bedöma måluppfyllelsen. För respektive indikator ska nämnderna själva sätta årsmål. För vissa mål har några nämnder ett särskilt rapporteringsansvar.

Kommunstyrelsens bedömning av måluppfyllelsen

Enligt kommunstyrelsens bedömning kommer samtliga inriktningsmål uppnås under 2016. Enligt kommunstyrelsens prognos kommer 22 av verksamhetsmålen att uppnås helt och 4 att uppnås delvis. För bolagskoncernen Stockholm Stadshus AB görs bedömningen att kommunfullmäktiges inriktningsmål i huvudsak kommer att uppnås.

Nedan framgår översiktlig kommunstyrelsens bedömning av måluppfyllelsen för inriktningsmålen och verksamhetsmålen.

Ett Stockholm som håller samman

Kommunstyrelsen bedömer att inriktningsmålet kommer att uppnås under 2016. För inriktningsmålet har kommunfullmäktige fastställt sju verksamhetsmål. Kommunstyrelsen bedömer att fem mål uppfylls medan två mål uppnås delvis, vilka redovisas nedan.

Verksamhetsmålet *Alla barn i Stockholm har goda och jämlika uppväxtvillkor* bedöms av kommunstyrelsen att uppnås delvis under 2016. Kommunfullmäktige har fastställt 18 indikatorer för att mäta måluppfyllelsen, varav prognosen för 10 indikatorer redovisas i delårsrapporten. Av dessa uppfylls tre helt och övriga sju uppfylls delvis. Det gäller bland annat *Antal förskolebarn per anställd*, *Andel elever i årskurs 8 som känner sig trygga i skolan*, *Andel elever i årskurs 9 som uppnått målen i alla ämnen* och *Andel elever med gymnasiekompetens*.

Kommunstyrelsen bedömer att verksamhetsmålet *Alla äldre har en trygg ålderdom och får en äldreomsorg av god kvalitet* kommer uppnås delvis under 2016. Kommunfullmäktige har fastställt 12 indikatorer för att mäta måluppfyllelsen, varvid tre har tagits bort under året. Utfallet för indikatorerna erhålls först i slutet av 2016, varvid bedömningen grundar sig på utfallet för 2015. I delårsrapporten redovisas ett antal indikatorer som bedöms att de inte kommer att uppfyllas. Det gäller *Andelen nöjda omsorgstagare – vård- och omsorgsboende*, *Omsorgstagarnas upplevelse av trygghet – hemtjänst i ordinärt boende* och *Måltiden är en trevlig stund på dagen – vård- och omsorgsboende*.

Ett klimatsmart Stockholm

Kommunstyrelsen bedömer att inriktningsmålet kommer att uppnås under 2016. För inriktningsmålet har kommunfullmäktige fastställt sex verksamhetsmål. Kommunstyrelsen bedömer att fem mål uppfylls medan ett mål uppfylls delvis, vilket redovisas nedan.

Verksamhetsmålet *Stockholms kretslopp är resurseffektiva* bedöms av kommunstyrelsen att det delvis uppnås 2016. Kommunfullmäktige har beslutat om två indikatorer. Indikatorn *Andel matavfall till biologisk behandling av förväntad uppkommen mängd* bedöms inte uppnås under året. Detta beror främst på svårigheter med att få in matavfall från restauranger och livsmedelsbutiker.

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Kommunstyrelsen bedömer att inriktningsmålet kommer att uppnås under 2016. För inriktningsmålet har kommunfullmäktige fastställt fem verksamhetsmål. Kommunstyrelsen bedömer att fyra mål uppfylls medan ett mål uppfylls delvis, vilket redovisas nedan.

Verksamhetsmålet *I Stockholm är det enkelt att utbilda sig genom hela livet* kommer delvis att uppnås under 2016. Kommunfullmäktige har beslutat om fyra indikatorer för att mäta måluppfyllelsen, varav en bedöms uppfyllas helt och övriga uppnås delvis. Det gäller bland annat *Andel godkända SFI-elever efter 600 timmar* och *Andel kursdeltagare inom grundläggande vuxenutbildning med godkänt betyg efter fullföljd kurs*.

Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Kommunstyrelsen bedömer att inriktningsmålet kommer att uppnås under 2016. För inriktningsmålet har kommunfullmäktige fastställt åtta verksamhetsmål. Kommunstyrelsen bedömer att samtliga verksamhetsmål uppnås.

Revisionskontorets bedömning

De förtroendevalda revisorerna ska bedöma om resultatet i delårsrapporten är förenligt med de mål fullmäktige beslutat. Underlag för bedömningen är revisionskontorets granskning av delårsrapporten per 2016-08-31. Nedan följer en sammanställning av revisionskontorets synpunkter.

Revisionskontorets granskning visar att det för verksamhetsmålen *Stockholm är en stad där ingen behöver vara rädd för våld* och *Stockholm är en jämställd stad där makt och resurser fördelas lika* inte har fastställts några indikatorer, vilket försvårar möjligheten att mäta måluppfyllelsen. För dessa verksamhetsmål avstår revisionskontoret att lämna en bedömning.

Vidare finns inte beslutade målvärden för flera indikatorer. Det gäller bland annat *Antalet kemiska produkter som innehåller utfasningsämnen och som används i stadens verksamheter*, *Andel hyresgäster i stadens bolog som anser att de har inflytande över sitt boende* och *Andelen elektroniska inköp*.

I delårsrapporten saknas redovisning av prognosen för flera av de indikatorer som är knutna till verksamhetsmålen. Det gäller bland annat *Andelen förskolor med mindre än 25 procent förskollärare*, *Nyttjandegraden stora idrottshallar*, *Antal tillhandahållna platser för feriejobb* och *Index bra arbetsgivare*.

Nedan framgår revisionskontorets kommenterar till kommunstyrelsens bedömning för några av verksamhetsmålen.

Inriktningsmålet Ett Stockholm som håller samman.

Verksamhetsmålet *Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo* bedöms av kommunstyrelsen uppnås 2016. Det grundar sig på att exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och två av de tre bostadsbolagen bedömer att målet kommer att uppnås. Enligt revisionskontorets bedömning förutsätter det att utfallet för flera indikatorer behöver förbättras under resterande delen av året. Revisionskontoret har noterat att en stor del av antalet detaljplaner förväntas godkännas i slutet av året. Vidare bedömer de tre bostadsbolagen att indikatorn *Antal färdigställda studentbostäder* inte kommer att uppnås. Arbetsmarknadsnämnden bedömer att den obligatoriska nämndindikatorn *Anvisade flyktningbostäder* inte kommer att uppfyllas.

Inriktningsmålet Ett klimatsmart Stockholm

Verksamhetsmålet *Stockholms miljö är giftfri* bedöms av kommunstyrelsen uppnås 2016. Målet mäts genom sex indikatorer och målvärdena för indikatorerna har fastställts under 2016. Kommunstyrelsens bedömning grundar sig på att tre av indikatorerna bedöms uppnås. Det görs dock inte någon tydlig återrapportering av prognostiserat utfall för indikatorerna. Det innebär därmed svårighet att bedöma måluppfyllelsen och revisionskontoret avstår från att lämna en bedömning.

Kommunstyrelsen bedömer att verksamhetsmålet *Inomhusmiljön i Stockholm är sund* kommer att uppnås 2016. Målet mäts genom fyra indikatorer där målvärdena har fastställt under 2016. I delårsrapporten redovisas inte någon prognostiserat utfall för beslutade indikatorer, vilket innebär svårighet att bedöma måluppfyllelsen och revisionskontoret avstår från att lämna en bedömning.

Inriktningsmålet Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Verksamhetsmålet *Stockholm är en världsledande kunskapsregion* bedöms av kommunstyrelsen uppnås under 2016. För målet har kommunfullmäktige fastställt två indikatorer som kommer att redovisas i verksamhetsberättelsen för 2016. I delårsrapporten redovisas inte någon prognostiserat utfall för beslutade indikatorer, vilket innebär svårigheter att bedöma måluppfyllelsen och revisionskontoret avstår från att lämna en bedömning.

Inriktningsmålet *Ett demokratiskt hållbart Stockholm*
Årsmålet för *Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor* bedöms av kommunstyrelsen uppnås under 2016. Kommunfullmäktige har beslutat om fyra indikatorer för att mäta måluppfyllelsen. Dessa mäts genom stadens medarbetarundersökning, vilken inte kommer att genomföras under 2016. Det innebär att prognostiserat utfall för beslutade indikatorer saknas i delårsrapporten. Det medför svårigheter att bedöma måluppfyllelsen och revisionskontoret avstår från att lämna en bedömning.

Däremot framgår resultatet för den obligatoriska nämndindikatorn *Sjukfrånvaron*. Resultatet visar att sjukfrånvaron inte fortsätter att öka under 2016 utan uppgår till 6,6 procent, vilket är i nivå med utfallet för 2015.

Kommunstyrelsen bedömer att verksamhetsmålet *Stockholm är en stad som respekterar och lever upp till barnets rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention* kommer uppnås 2016. Kommunfullmäktige har beslutat om sex indikatorer. Eftersom årsmål inte har fastställts för indikatorerna redovisar kommunstyrelsen inte någon prognos för indikatorerna. Det medför svårigheter att bedöma måluppfyllelse och revisionskontoret avstår från att lämna en bedömning.

Revisionskontoret har dock noterat i en uppföljning av tidigare revisionsrapport från 2012 angående stadens och nämndernas arbete för att säkerställa att FN:s barnkonvention tillämpas. Uppföljningen visar att arbetet med att säkerställa att FN:s barnkonvention tillämpas i stadens verksamheter har förbättrats sedan granskningen 2012. Stadsrevisionens rekommendationer är i huvudsak åtgärdade men det återstår fortfarande visst arbete. Det gäller bland annat ett övergripande styrdokument som säkerställer att barnets rättigheter genomsyrar samtliga nämnders arbets- och beslutsprocesser.

Verksamhetsmålet *Stockholm är en demokratisk stad där invånarna har inflytande* bedöms av kommunstyrelsen att uppnås 2016. Kommunfullmäktige har fastställt sex indikatorer, varav målvärdena för tre av indikatorerna har fastställts under 2016. För två av indikatorerna redovisas prognos för 2016, varav för den ena indikatorn uppnås målet delvis. Det medför svårigheter att bedöma måluppfyllelsen och revisionskontoret avstår från att lämna en bedömning.

Sammanfattningsvis bedömer revisionskontoret att det är förenat med problem att bedöma måluppfyllelsen för kommunfullmäktiges

alla verksamhetsmål eftersom det i delårsrapporten inte framgår prognosen för samtliga indikatorer på grund av att de mäts på årsbasis. Vidare kan delårsrapporten utvecklas i vissa delar när det gäller analyser i förhållande till resultat.

Revisionskontoret ger följande samlade bedömning för kommunfullmäktiges inriktningsmål.

Inriktningsmål	Revisionskontorets bedömning av måloppfyllelse
Ett Stockholm som håller samman	Fem mål är uppfylla och två är delvis uppfyllda
Ett klimatsmart Stockholm	Tre mål är uppfyllda, ett mål är delvis uppfyllt och för två mål kan bedömning inte lämnas
Ett ekonomiskt hållbart Stockholm	Tre mål är uppfyllda, ett mål är delvis uppfyllt och för ett mål kan bedömning inte lämnas
Ett demokratiskt hållbart Stockholm	Tre mål är uppfyllda och för fem mål kan bedömning inte lämnas

God ekonomisk hushållning ur ett finansiellt perspektiv

Kommunfullmäktige har fastställt sex finansiella mål i budget 2016. Nedan redovisas måloppfyllelsegrad enligt redovisat resultat i stadens delårsrapport.

Mål	Uppnått i T2
Stadens ekonomiska resultat enligt balanskravet för år 2016 ska uppgå till 0,1 mnkr	Ja
Nettokostnaderna i förhållande till skatteintäkterna ska inte överstiga 100 %	Ja (97,3 %)
Soliditeten för staden och kommunkoncernen ska inte understiga 34 % inkl pensionsåtaganden	Ja (36,8 % resp 53,9 %)
Kapitalkostnadernas andel av stadens nettodriftkostnader ska inte överstiga 7,0 %	Ja (6,1 %)
Budgetföljsamheten ska vara 100 %	Ja
Prognossäkerheten i tertialrapport 2, jämfört med utfallet, ska vara högst +/- 1 %	Mäts vid årets slut

Revisionskontorets bedömning

I delårsrapporten redovisas på ett tydligt sätt kommunstyrelsens bedömning av måloppfyllelsen för de finansiella målen per 2016-08-31.

Revisionskontoret bedömer att förutsättningarna är goda för att de finansiella målen i allt väsentligt kommer att uppfyllas under verksamhetsåret 2016. Målet om prognossäkerheten går ännu inte att bedöma.

Rättvisande bild av resultat och ställning

Delårsrapport per 2016-08-31

Revisionskontorets bedömning är att delårsrapporten i allt väsentligt är upprättad enligt god redovisningssed och i enlighet med den kommunala redovisningslagen.

Revisionskontoret bedömer att resultat- och balansräkning i allt väsentligt visar en rättvisande bild av resultat och ställning.

Delårsboksluten för nämnderna bedöms i allt väsentligt ge en rättvisande bild av det ekonomiska resultatet per 2016-08-31. En nämnd redovisar dock ej rättvisande räkenskaper och tre nämnder ej helt rättvisande räkenskaper. Detta beror främst på periodiseringsfel. Felen är dock inte av den omfattningen att de har påverkat bedömningen av stadens bokslut.

Den sammanställda redovisningen bedöms i allt väsentligt vara rättvisande.

Helårsprognos

I årsprognosen för staden förväntas ett positivt resultat om 1 941 mnkr jämfört med budget. Efter balanskravsjusteringar uppgår resultatet till 1 702 mnkr. Den största orsaken till det positiva resultatet är realisationsvinster om 2 229 mnkr som ej var budgeterade. Negativ avvikelse med 500 mnkr redovisas för utdelning från Stockholm Stadshus AB. Denna utdelning var budgeterad till 1 000 mnkr men enligt förslag till beslut i T2-ärendet tas endast utdelning ut med 500 mnkr.

Prognosen innebär att balanskravet kommer att uppnås under 2016.

För stadens nämnder prognostiseras en positiv avvikelse på 261 mnkr mot budget efter korrigeringar och budgetjusteringar. Efter överföring av resultatenheternas resultat prognostiseras ett överskott på 301 mnkr.

Nämnder som prognostiserar överskridande av budgeten är stadsbyggnadsnämnden (-1 mnkr), överförmyndarnämnden (-2 mnkr), fastighetsnämnden (-26 mnkr) samt Hägersten-Liljeholmen stadsdelsnämnd (-1 mnkr).

När det gäller fastighetsnämnden beror den negativa prognosen på en nedskrivning med 36 mnkr för upparbetade kostnader för projekt Tekniskt nämndhus Söderstaden (förgävesprojektering).

I revisionsberättelsen för överförmyndarnämnden år 2015 riktade revisorsgrupp 3 anmärkning mot nämndens styrning, ledning och kontroll. Revisionskontoret följer under år 2016 upp vilka åtgärder som överförmyndarnämnden har vidtagit utifrån framförda rekommendationer.

Investeringar

Prognosen för nämndernas nettoinvesteringar uppgår till 6 278 mnkr, vilket är 582 mnkr lägre än budget. Den största avvikelseredovisar exploateringsnämnden med en prognos som är 500 mnkr lägre än budget. Avvikelsen förklaras främst med att förseningar uppstått i ett flertal projekt. I delårsrapporten framgår att nämnden uppmanas att se över rutinerna för investeringsplaneringen med särskilt fokus på ökad prognossäkerhet.

I delårsrapporten redovisas även det ekonomiska utfallet jämfört med budget för 14 av de större projekten med genomförandebeslut som pågått under året. Dock redovisas inte någon prognos för dessa projekt.

När det gäller bolagen beräknas investeringarna uppgå till närmare 11 mdkr och under 2016 drivs 56 projekt på över 300 mnkr.

När det gäller den finansiella verksamheten framgår bl.a. att den externa skuldportföljen ökat med 2,4 mdkr under året till 35,8 mdkr främst beroende på den fortsatt höga investeringsvolymen.

Tidplan

Ett av syftena med delårsrapporter är att utgöra ett budgetuppföljningsdokument. Rapporten ska ge styrelsen information om avvikelser samt möjlighet att begära förslag till åtgärder under innevarande år eller att beakta problemen i beredningen av kommande års budget. Kommunstyrelsen hanterar delårsrapporten 2016-08-31 den 9 november och kommunfullmäktige den 28 november. Den sena hanteringen påverkar förutsättningarna att vid behov kunna besluta om åtgärder som får effekt under innevarande år. Kommunstyrelsen bör därför tidigarelägga hanteringen av kommande års delårsrapporter.